

Innehåll

Förord

Bykällan på Spjället

I. Bebyggelsehistoria 4

A. Den ursprungliga byn och dess utveckling 4

Mälbys äldsta historia 5

Mälby under 1500-talet 8

Mälby i Älvsborgs lösens handlingar 1571 9

Utvecklingen under åren 1571–1650 10

Mälby i 1624 års boskapspenningsslängd 11

De två skattehemmanen under 1500-talet 12

Östra hemmanet/Östergården 14

Nerstu 20

Per Anders 26

Per Jans 28

Per Pers 33

Ägor tillhörande Norrgården i Västerbykil 41

Erik Jönssons ½-hemman 42

Ol Pers 44

Lagerkvistens 47

Alviken 49

Övriga delar av Östra hemmanet 50

Östra hemmanets uppdelning år 1589–1846 54

Västra hemmanet/Västergården 55

Anders Grelssons gård 56

– Erk Ols 56

– Tomt 61

Erik Grelssons gård 65

– Smedbackssläkten 67

– Snickars 75

Nils Olofssons gård 81

– Sistens 83

– Melins 87

– Västra hemmanets uppdelning åren 1589–1846 92

Herrgården 93

B. Gårdar, avsöndrade från Mälby 98

Norrbo 99

Muren 102

- Östra hemmanet 104
- Mellanhemmanet/Södermören 106
- Västergården 109
- Norra hemmanet/Norrmören 111
- Olof Olssons torp 115
- Månsbo 118

Nötmarken 120

- Skommarbyn 122
- Jönsbyn 126
- Lars Pers/Västergården 133
- Västgötbyn/Viggarna 136/141
- Nybyn 146
- Bergshyttan/Lungbo 151
- Knutshyttan 156
- Jordbron 160
- Viggbo 164
- Viggbacken/Stallbacken 168
- Snaret 171
- Duvmuren 175

C. På byns utmarker 179

- Namn på bykartan 182
- Allmansängen 182
- Brunnsgrund 182
- Dahlbergs 183
- Dansarkroken 183
- Fallänge 183
- Fredsborg 184
- Haglunds 185
- Hommansslätten 185
- Homman 185
- Hultmans 185
- Karslund 185
- Landbergs 186
- Ljus-Jan Eriks 186
- Lugnet 187
- Lundgrens 187
- Mälby torp 187
- Mälbergs torp 187
- Nordvalls 188
- Postmors 188

Skogstorp/Fribergs 188

Skölbyttan 192

Smulsnaret 193

Smältens 193

Snaret (två avstyckade lägenheter) 194

Sommar-Mors grind 194

Sommars torp 194

Spel-Erkers 194

Starrkärret 194

Stormosshus/Stormoss herrgård 195

Svedlings 197

Trosstorpet 198

Trypinnarna 199

Tuna 199

Ulriksäng 199

Viggarna 199

Åhlbergsdal 200

Årängen 200

II. Levnadsförhållanden förr och nu 202

Bystämman och ålderman 203

Brandskyddet i byn 205

Byförordningen 1878 206

På väg mot ett modernt Mälby 218

Laga skiftet 219

Mangårdsbyggnader och uthus 1850 221

Smedbacken 223

Näringslivet förändras 225

– Jordbruket 226

– Kreatursskötseln 228

– Skogsbruket 228

Kooperativa företag 231

– Norra mejeriet 232

– Mälby Grus AB 234

Extra pålagor på bönderna 235

Väghållningen 235

Gästgivarskjutsar 237

Ur domboken 240

– Dåligt ölsinne 240

– Soldat Asp och länsman Gellin 241

– Passionsdramat i Nykorgen 242

– Rotar och soldater 255

– Ett soldatkontrakt 259

Mällby i siffror 261

Äldre benämningar på sjukdomar 265

Mälby och det stora dödsåret 1773 266

Tre Mälbyprofiler 267

– Anders Åhlberg 267

– Anders Lejonberg 268

– Per August Rosenius 272

Fritid – utan problem 275

– Kryckeståt 278

– Dans 279

– Mälby syjunta 282

– Sport och idrott 283

– Jakt och fiske 284

III. Gamla ord och uttryck 286

Typiska drag i västerförnebområdet (vfm) 287

Ordlista 288

Ordhistoria 294

Uttryck och talesätt 303

Snickar-Eriks, Nerstu-Hugos och Ol Pers-Lasses motorcykelfärd 1956 305

Mälby bycirkels medlemmar 308

Källor och litteratur 310